

جداول و نکات کلیدی کتاب روانشناسی رشد: لورابک - سید محمدی

دوره های اصلی رشد انسان

دوره	دامنه سنی تقریبی	شرح کوتاه
پیش از تولد	لحاق تا تولد	ارگانیسم تک سلولی به بچه انسان تبدیل می‌شود که توانایی‌های قابل ملاحظه‌ای برای سازگار شدن با زندگی خارج از رحم دارد.
نوباوگی و نوپایی	تولد تا ۲ سالگی	تغییرات چشم‌گیر در بدن و مغز به پیدایش مجموعه گسترده‌ای از توانایی‌های حرکتی، ادراکی، و عقلانی و اولین روابط صمیمانه با دیگران کمک می‌کنند.
اوایل کودکی	۲ تا ۶ سالگی	در طول «سال‌های بازی»، مهارت‌های حرکتی اصلاح می‌شوند، تفکر و زبان با سرعت خیره‌انگیزی گسترش می‌یابند، درک اصول اخلاقی آشکار می‌شود، و کودکان برقرار کردن روابط با همسالان را آغاز می‌کنند.
اواسط کودکی	۶ تا ۱۱ سالگی	سال‌های دبستان با پیشرفت‌هایی در توانایی‌های ورزشی، فرایندهای تفکر منطقی، مهارت‌های سوادآموزی، درک کردن خویشتن، اصول اخلاقی، و روابط دوستی، و عضویت در گروه همسالان مشخص می‌شود.
نوجوانی	۱۱ تا ۱۸ سالگی	بلوغ به اندازه بدن بزرگسالی و پختگی جنسی منجر می‌شود، تفکر، انتزاعی و ایده‌آلیستی و پیشرفت تحصیلی جدی‌تر می‌شود، نوجوانان روی تعریف کردن ارزش‌ها و هدف‌های شخصی و مستقل شدن از خانواده تمرکز می‌کنند.
اوایل بزرگسالی (جوانی)	۱۸ تا ۴۰ سالگی	اغلب جوانان خانه پدری را ترک می‌کنند، تحصیلات خود را به اتمام می‌رسانند، و شغل تمام وقتی را آغاز می‌کنند. مسایل عمده عبارتند از: دست و پا کردن شغل، برقرار کردن مشارکت صمیمانه، ازدواج کردن، بزرگ کردن فرزندان، یا تشکیل دادن سبک‌های زندگی دیگر.
میانسالی	۴۰ تا ۶۵ سالگی	بسیاری از افراد در اوج مشاغل خود هستند و جایگاه‌های رهبری کسب می‌کنند. آنها همچنین باید به فرزندان خود کمک کنند تا زندگی مستقلی را آغاز نمایند و به والدین خود کمک کنند تا با پیری سازگار شوند.
اواخر بزرگسالی (پیری)	۶۵ سالگی تا مرگ	افراد با بازنشستگی، با کاهش توانایی بدنی و سلامتی و اغلب یا مرگ همسر خود سازگار می‌شوند، آنها به معنی زندگی خود می‌اندیشند.

مراحل روانی - جنسی فروید

جدول ۱-۲ مراحل روانی - جنسی فروید

شرح	دوره رشد	مرحله روانی - جنسی
<p>حود تازه، فعالیت‌های مکیدن بچه را به سمت پستان یا شیشه شیر هدایت می‌کند. اگر نیازهای دهانی به‌طور مناسب ارضا نشوند، امکان دارد که فرد عادت‌هایی نظیر شست مکیدن، ناخن جویدن، و مداد جویدن را در کودکی و برخوردی و سیگار کشیدن را در بزرگسالی پرورش دهد.</p>	تولد تا ۱ سالگی	دهانی
<p>کودکان نوپا و پیش‌دبستانی از نگهداشتن و رها کردن ادرار و مدفوع لذت می‌برند. آموزش استفاده از توالت، مسئله مهمی بین والد و فرزند می‌شود. اگر والدین اصرار داشته باشند که کودکان قبل از اینکه آمادگی داشته باشند آموزش ببینند، یا چنانچه آنها توقع خیلی کم داشته باشند. تعارض‌های مربوط به کنترل مقعد ممکن است به شکل نظم و پاکیزگی بیش از حد یا شلختگی و بی‌نظمی آشکار شوند.</p>	۱ تا ۳ سالگی	مقعدی
<p>هنگامی که کودکان پیش‌دبستانی از تحریک اندام تناسلی لذت می‌برند، تعارض ادیب در مورد پسرها و تعارض الکترا در مورد دخترها ایجاد می‌شود؛ کودکان نسبت به والد جنس مخالف احساس جنسی می‌کنند. آنها برای اجتناب از تنبیه، این میل را رها کرده و خصوصیات و ارزش‌های والد هم‌جنس را می‌پذیرند. در نتیجه، فرآخود شکل می‌گیرد. و کودکان هربار که از این معیارها تخلف کنند، احساس گناه می‌کنند.</p>	۳ تا ۶ سالگی	آلتی
<p>غیرایز جنسی خفته هستند و فرآخود بیشتر رشد می‌کند. کودک از بزرگسالان و همسالان هم‌جنس خارج از خانواده، ارزش‌های اجتماعی تازه‌ای را کسب می‌کند.</p>	۶ تا ۱۱ سالگی	نهفتگی
<p>با فرا رسیدن بلوغ، تکانه‌های جنسی مرحله آلتی از نو ظاهر می‌شوند. اگر رشد در طول مراحل پیشین موفقیت‌آمیز بوده باشد، به ازدواج رابطه جنسی پخته، و به دنیا آوردن فرزندان و بزرگ کردن آنها منجر می‌شود. این مرحله تا بزرگسالی ادامه می‌یابد.</p>	نوجوانی	تناسلی

مراحل روانی - اجتماعی اریکسون همراه با مراحل روانی - جنسی متناسب با آنها

جدول ۱-۳ مراحل روانی - اجتماعی اریکسون همراه با مراحل روانی - جنسی متناسب با آنها

شرح	دوره رشد	مرحله روانی - اجتماعی
 <p>نوباوگان از مراقبت گرم و پذیرا احساس اعتماد و اطمینان می‌کنند که دنیا مکان خوبی است. بی‌اعتمادی زمانی ایجاد می‌شود که نوباوگان مجبور باشند برای آسایش، مدت زیادی انتظار بکشند یا با آنها برخورد خشنی شود.</p>	تولد تا ۱ سالگی	اعتماد در برابر بی‌اعتمادی (دهانی)
<p>کودکان با به‌کارگیری مهارت‌های ذهنی و حرکتی، می‌خواهند خودشان انتخاب کنند و تصمیم بگیرند. خودمختاری زمانی پرورش می‌یابد که والدین امکان انتخاب آزاد را فراهم کرده و به کودک فشار نیاورند یا او را شرم‌زده نکنند.</p>	۱ تا ۳ سالگی	خودمختاری در برابر شرم و تردید (مقعدی)
<p>کودکان از طریق بازی وانمود کردن، نوع آدمی را که می‌توانند بشوند کاوش می‌کنند. ابتکار عمل - احساس بلندپروازی و مسئولیت - زمانی شکل می‌گیرد که والدین از درک جدید هدف و مقصود در فرزند خود حمایت کنند. در صورتی که والدین زیاد توقع داشتند باشند که فرزند آنها خود را کنترل کند، موجب احساس گناه در او می‌شوند.</p>	۳ تا ۶ سالگی	ابتکار عمل در برابر احساس گناه (آلتی)
<p>کودکان در مدرسه، توانایی کار کردن و همکاری کردن با دیگران را پرورش می‌دهند. احساس حقارت در صورتی ایجاد می‌شود که تجربیات ناگوار در خانه، در مدرسه، یا با همسالان به احساس بی‌کفایتی منجر شوند.</p>	۶ تا ۱۱ سالگی	سخت‌کوشی در برابر احساس حقارت (نهفتگی)
<p>نوجوان سعی می‌کند به سئوال من کیستم، و جایگاه من در جامعه چیست؟ پاسخ دهد. نوجوان با بررسی کردن ارزش‌ها و هدف‌های شغلی، هویت شخصی را تشکیل می‌دهد. پیامد منفی، سردرگمی درباره نقش‌های بزرگسالی در آینده است.</p>	نوجوانی	هویت در برابر سردرگمی هویت (تناسلی)
<p>جوانان سعی می‌کنند روابط صمیمانه با دیگران برقرار کنند. برخی افراد به خاطر ناامیدی‌های قبلی، نمی‌توانند روابط صمیمانه برقرار کنند و منزوی می‌مانند.</p>	اوایل بزرگسالی (جوانی)	صمیمیت در برابر انزوا
<p>افراد میانسالی از طریق بزرگ کردن فرزندان، مراقبت کردن از دیگران، یا کار خلاق، به نسل بعدی کمک می‌کنند. کسی که در این زمینه‌ها شکست می‌خورد، احساس می‌کند که دستاورد یا معنایی نداشته است.</p>	میانسالی	زاینده‌گی در برابر رکود
<p>افراد سالخورده به نوع آدمی که بوده‌اند می‌اندیشند. انسجام از این احساس ناشی می‌شود که زندگی همان‌گونه که اتفاق افتاده ارزش زیستن را داشته است. کسانی که از زندگی خود ناراضی هستند از مرگ می‌هراسند.</p>	اواخر بزرگسالی (پیری)	انسجام خود در برابر برابر ناامیدی

مراحل رشد شناختی پیاژه

جدول ۱.۴ مراحل رشد شناختی پیاژه

مرحله	دوره رشد	شرح
حسی - حرکتی	تولد تا ۲ سالگی	نوباوگان با تأثیر گذاشتن بر محیط به وسیله چشمها، گوشها، دستها، و دهان تفکر می‌کنند. در نتیجه آنها برای حل کردن مسایل ساده روش‌هایی را ابداع می‌کنند. نظیر کشیدن اهرمی برای شنیدن موسیقی از ضبط صوت، یافتن اسباب بازی پنهان شده و گذاشتن اشیاء در یک ظرف و بیرون آوردن آنها.
پیش‌عملیاتی	۲ تا ۷ سالگی	کودکان پیش‌دستانی برای بازیهای کنش‌گیت حسی - حرکتی قبلی خود از نمادها استفاده می‌کنند. رشد زبان و بازی و آموختن صورت می‌گیرند. با این حال، تفکر فاقد منطق دو مرحله بعدی است.
عملیات عینی	۷ تا ۱۱ سالگی	استدلال کودکان منطقی می‌شود. کودکان دستانی می‌فهمند که مقدار لیموناد یا خمیر بازی حتی بعد از اینکه شکل آنها تغییر یافته است، ثابت می‌ماند. آنها همچنین اشیاء را در طبقات و زیرطبقات سازمان می‌دهند. با این حال، تفکر آنها هنوز انتزاعی نیست.
عملیات صوری	۱۱ سالگی به بعد	توانایی تفکر انتزاعی و منظم، نوجوانان را قادر می‌سازد تا وقتی با مسئله‌ای روبرو می‌شوند، با فرضیه‌ها شروع کنند. از استنباطهای آزمون‌پذیر نتیجه‌گیری کنند. متغیرها را جدا و ترکیب کنند تا ببینند کدام استنباطها تأیید می‌شوند. نوجوانان همچنین می‌توانند منطق اظهارات کلامی را ارزیابی کنند بدون اینکه به شرایط دنیای عملی اشاره‌ای داشته باشند.

مواضع نظریه‌های عمده درباره مسایل اساسی در رشد انسان

جدول ۱.۵ مواضع نظریه‌های عمده درباره مسایل اساسی در رشد انسان

نظریه	رشد بی‌بوسته یا ناپیوسته؟ یک یا چند دوره رشد؟	تأثیر نسبی طبیعت و تربیت
دیدگاه روان‌کاوی	ناپیوسته: رشد روانی - یک دوره: فرض شده جنسی و روانی - که مراحل همگانی اجتماعی به صورت مرحله‌ای صورت می‌گیرند.	طبیعت و تربیت: نکانه‌های فطری از طریق تجربیات فرزندپروری هدایت و کنترل می‌شوند. تجربیات اولیه روند بعدی رشد را تعیین می‌کنند.
رفتارگرایی و نظریه یادگیری اجتماعی	پیوسته: رشد افزایش رفتارهای آموخته شده را شامل می‌شود. چند دوره احتمالی: رفتارهایی که تقویت و الگوبرداری شده‌اند ممکن است از فردی به فرد دیگر تفاوت داشته باشند.	تأکید بر تربیت: رشد حاصل شرطی‌سازی و سرمشق‌گیری است. تجربیات اولیه و بعدی اهمیت دارند.
نظریه شناختی - رشدی پیاژه	ناپیوسته: رشد شناختی به صورت مرحله‌ای صورت می‌گیرد. یک دوره: فرض شده که دوره‌ها همگانی هستند.	طبیعت و تربیت: رشد زمانی روی می‌دهد که مغز رشد کند و کودکان از انگیزه فطری خود برای بی‌بردن به واقعیت در محیط تحریک‌کننده استفاده کنند. تجربیات اولیه و بعدی اهمیت دارند.
بردارش اطلاعات	پیوسته: کودکان و بزرگسالان به تدریج از نظر ادراک، توجه، حافظه و مهارت‌های حل مسئله بهبود می‌یابند. یک دوره: تغییراتی که مورد بررسی قرار گرفته‌اند اغلب با تمام کودکان و بزرگسالان را مشخص می‌کنند.	طبیعت و تربیت: کودکان و بزرگسالان موجودات فعال و معقولی هستند که وقتی مغز رشد می‌کند شیوه تفکر خود را تغییر می‌دهند و با درخواستهای محیطی تازه روبرو می‌شوند، تجربیات اولیه و بعدی اهمیت دارند.

<p>طبیعت و تربیت، تکامل و وراثت بر رفتار تأثیر دارند و یادگیری سازگاری بیشتری را به آن می‌بخشد. در دوره‌های حساس، تجربیات اولیه روند رشد بعدی را تعیین می‌کنند.</p>	<p>یک دوره، رفتارهای سازگاران و دوره‌های حساس در مورد تمام اعضای یک گونه کاربرد دارند.</p> <p>پسیوسته و ناپیوسته: کودکان و بزرگسالان به تدریج رفتارهای سازگاران را پرورش می‌دهند. دوره‌های حساسی روی می‌دهند که در آنها توانایی‌هایی که از لحاظ کیفی مجزا هستند، نسبتاً ناگهانی ظاهر می‌شوند.</p>	<p>کردارشناسی و روان‌شناسی رشد تکاملی</p>
<p>طبیعت و تربیت، وراثت، رشد مغز، و گفتگو با اعضای ماهرتر جامعه به‌طور مشترک در رشد دخالت دارند. تجربیات اولیه و بعدی اهمیت دارند.</p>	<p>چند دوره احتمالی: تغییرات در تفکر و رفتار که جامعه میانجی آنهاست، از فرهنگی به فرهنگ دیگر تفاوت دارند.</p> <p>پسیوسته و ناپیوسته: رشد زبان و تحصیلات به تغییرات مرحله‌ای منجر می‌شوند. گفتگو با اعضای ماهرتر جامعه نیز به تغییرات پسیوسته می‌انجامد که از فرهنگی به فرهنگ دیگر تفاوت دارد.</p>	<p>نظریه اجتماعی - فرهنگی و یگوتسکی</p>
<p>طبیعت و تربیت، خصوصیات فرد و واکنش‌های دیگران به صورت دوجبهتی بر یکدیگر تأثیر می‌گذارند. تجربیات اولیه و بعدی اهمیت دارند.</p>	<p>چند دوره احتمالی: آمادگی‌های زیستی همراه با نیروهای محیطی در چند سطح رشد را به صورت منحصربه‌فردی شکل می‌دهند.</p>	<p>نظریه سیستم‌های بوم‌شناختی</p>
<p>طبیعت و تربیت، رشد چندبعدی است، تحت تأثیر عوامل ارثی و محیطی قرار دارد. بر انعطاف‌پذیری در تمام سنین تأکید می‌شود. تجربیات اولیه و بعدی اهمیت دارند.</p>	<p>چند دوره احتمالی: رشد تحت تأثیر نیروهای جست‌وجوگرانه زیستی، روان‌شناختی، و اجتماعی تأثیرگذار بر یکدیگر قرار دارد که تعدادی از آنها از فردی به فرد دیگر تفاوت دارند و به مسیرهای مختلف تغییر منجر می‌شوند.</p> <p>پسیوسته و ناپیوسته: مهارت‌های تازه به صورت پسیوسته و ناپیوسته افزایش و کاهش می‌یابند.</p>	<p>دیدگاه عمر</p>

نقاط قوت و ضعف روش های پژوهش رایج

جدول ۱.۶ نقاط قوت و ضعف روش های پژوهش رایج

روش	شرح	نقاط قوت	نقاط ضعف
مشاهده منظم			
مشاهده طبیعی	مشاهده رفتار در موقعیت های طبیعی	زندگی روزمره آزمودنی ها را منعکس می کند.	نمی تواند شرایطی را که آزمودنی ها تحت آن مورد مشاهده قرار می گیرند کنترل کند.
مشاهده ساختار	مشاهده رفتار در آزمایشگاه که شرایط برای همه آزمودنی ها یکسان هستند.	به هر آزمودنی برای آشکار ساختن رفتار مورد علاقه، فرصت برابری می دهد.	ممکن است نحوه رفتار آزمودنی ها در زندگی روزمره را روشن نسازد.
گزارش های شخصی			
مصاحبه بالینی	روش مصاحبه انعطاف پذیر که به موجب آن پژوهشگر اطلاعات کاملی از افکار آزمودنی به دست می آورد.	تا حد امکان به نحوه ای که آزمودنی ها در زندگی روزمره فکر می کنند نزدیک است. در مدت زمان کوتاهی می توان اطلاعات زیادی را به دست آورد.	ممکن است آزمودنی ها اطلاعات دقیقی را در اختیار نگذارند. روش های انعطاف پذیر، مقایسه پاسخ های افراد را مشکل می سازند.
مصاحبه ساختار، پرسشنامه ها، و آزمون ها	ابزارهای خودسنجی که در آنها از هر شرکت کننده سؤال های یکسانی را به روش یکسان می پرسند.	مقایسه پاسخ های آزمودنی ها و گردآوری اطلاعات مناسب را امکان پذیر می سازد. پژوهشگران می توانند گزینه های پاسخی را مشخص کنند که شاید آزمودنی ها در مصاحبه بازپاسخ به آنها فکر نکرده باشند.	به اندازه مصاحبه بالینی اطلاعات عمیق در اختیار نمی گذارد. پاسخ ها بازم در معرض گزارش های نادرست قرار دارند.
روش بالینی یا مورد پژوهی			
	با ترکیب کردن مصاحبه ها، مشاهده ها، و نمرات آزمون، تصویر کاملی از عملکرد روان شناختی فرد به دست می آید.	درباره عواملی که بر رشد تأثیر می گذارند، آگاهی غنی و توصیفی تأمین می کند.	امکان دارد که ترجیحات نظری پژوهشگران اطلاعات را تحریف کنند. یافته ها را نمی توان در مورد افرادی غیر از آزمودنی به کار برد.

آگاهی از یک فرهنگ یا گروه اجتماعی خاص از طریق مشاهده آزمودنی: پژوهشگر با یادداشت برداری میدانی، می‌کوشد از ارزش‌ها و فرایندهای اجتماعی منحصربه‌فرد آن فرهنگ آگاه شود.	از روش مشاهده، مصاحبه، یا پرسشنامه. توصیف دقیق‌تر و کامل‌تری را در اختیار می‌گذارد.	ارزش‌ها و ترجیحات نظری پژوهشگران می‌توانند اطلاعات را تحریف کنند. یافته‌ها را نمی‌توان به افراد و موقعیت‌های دیگر غیر از آنچه که مورد مطالعه قرار گرفته است تعمیم داد.
---	---	--

نقاط قوت و ضعف طرح های پژوهشی

جدول ۱-۷ نقاط قوت و ضعف طرح های پژوهشی

نقاط ضعف	نقاط قوت	شرح	طرح
عمومی			
			همبستگی
امکان نتیجه گیری درباره روابط علت و معلولی را فراهم نمی آورد.	بررسی روابط بین متغیرها را امکان پذیر می سازد.	پژوهشگر اطلاعاتی را درباره آزمودنی ها به دست می آورد بدون اینکه تجربیات آنها را تغییر دهد.	
			آزمایشی
هنگامی که در آزمایشگاه اجرا شود، ممکن است یافته ها به دنیای عملی تعمیم نیابند. در آزمایش های میدانی، کنترل کردن برخورد آزمایشی معمولاً ضعیف تر از آزمایشگاه است. در آزمایش های طبیعی یا شبه آزمایش، فقدان گمارش تصادفی، دقت پژوهش را به مقدار زیاد کاهش می دهد.	امکان نتیجه گیری درباره روابط علت و معلولی را فراهم می آورد.	پژوهشگر از طریق گمارش تصادفی آزمودنی ها در شرایط آزمایشی، متغیر مستقل را دستکاری کرده و تأثیر آن را بر متغیر وابسته بررسی می کند. می توان آن را در آزمایشگاه یا محیط طبیعی اجرا کرد.	
مخصوص رشد			
			طولی
به خاطر تأثیرات خارج شدن آزمودنی ها از بارها در سنین مختلف بررسی می کند.	امکان بررسی الگوهای مشترک و تفاوت های فردی در رشد و روابط بین رویدادهای قبلی و بعدی و رفتارها را فراهم می آورد.	پژوهشگر گروه یکسانی از آزمودنی ها را بارها در سنین مختلف بررسی می کند.	
			مقطعی
امکان بررسی گرایش های رشد فرد را فراهم نمی آورد. تفاوت های سنی ممکن است به خاطر اثر هم دوره تحریف شوند.	از طرح طولی کنارآمدتر است. تحت تأثیر مشکلاتی از قبیل خارج شدن آزمودنی ها از تحقیق و تمرین قرار ندارد.	پژوهشگر گروه هایی از آزمودنی ها را که از لحاظ سن تفاوت دارند در مقطع زمانی یکسانی بررسی می کند.	
			زنجیره ای
ممکن است همان مشکلات راهبردهای طولی و مقطعی را داشته باشد، ولی این طرح به خودی خود به مشخص کردن مشکلات کمک می کند.	امکان مقایسه های طولی و مقطعی را فراهم می آورد. اثر هم دوره را آشکار می سازد.	پژوهشگر چند تحقیق مقطعی یا طولی مشابه را در زمانهای مختلف بررسی می کند.	

نمونه هایی از بیماری های بارز و نهفته

جدول ۲-۳ نمونه هایی از بیماری های بارز و نهفته

بیماری	شرح	شیوه وراثت	میزان شیوع	درمان
بیماری های مربوط به کروموزومهای غیرجنسی				
کم خونی کولی Cooley' anemia	ظاهر رنگ پریده، رشد جسمانی عقب مانده، و رفتار خموده در نوباوگی آغاز می شود.	نهفته	۱ مورد از ۵۰۰ زایمان والدین مدیترانه ای تبار.	انتقال خون مکرر؛ معمولاً فرد مبتلا هنگام نوجوانی در اثر عوارض، می میرد.
فیبروز کیستی Cystic fibrosis	ریه ها، کبد، و لوزالمعده مقدار زیادی مخاط غلیظ ترشح می کنند که به منکلات تنفسی و گوارشی می انجامد.	نهفته	۱ مورد از ۲۰۰۰ تا ۲۵۰۰ زایمان در قفقازی ها (آریایی ها)، ۱ مورد از هر ۱۶۰۰۰ زایمان در آمریکای های آفریقایی تبار.	خشک کردن نایز، درمان عفونت تنفسی، کنترل رژیم غذایی، پیشرفت های صورت گرفته در مراقبت پزشکی امکان زنده ماندن با زندگی خوب را تا میانسالی فراهم می کند.

بیماری	شرح	شیوه وراثت	میزان شیوع	درمان
فنیل کتونوری Phenylketonuria (PKU)	نا توانی در سوزاندن اسید آمینه فنیل آلانین که در تعدادی از پروتئین‌ها وجود دارد. و در سال اول زندگی موجب وارد شدن آسیب به دستگاه عصبی مرکزی می‌شود.	نهفته	۱ مورد از ۸۰۰۰ زایمان	قرار دادن کودک تحت رژیم غذایی خاص موجب هوش متوسط و طول عمر عادی می‌شود. غالباً مشکلات جزئی در برنامه‌ریزی و حل مسئله وجود دارد.
کم‌خونی سلول داسی شکل Sickle cell anemia	داسی شکل بودن نابهنجار سلول‌های قرمز خون موجب محرومیت از اکسیژن، درد، تورم و صدمه بافتی می‌شود. کم‌خونی و آسیب‌پذیری در برابر عفونت، مخصوصاً ذات‌الریه، روی می‌دهد.	نهفته	۱ مورد از ۶۰۰ زایمان در آمریکایی‌های آفریقایی‌تبار.	انتقال خون، داروهای مسکن، به درمان عفونت کمک می‌کنند. مداوای شناخته‌شده‌ای ندارد؛ ۵۰ درصد در ۲۰ سالگی می‌میرند.
بیماری تی-ساکس Tay-Sachs disease	تباهی دستگاه عصبی مرکزی که تقریباً در ۶ ماهگی شروع می‌شود و به کشیدگی نامناسب عضله نابینایی، ناشنوایی و تشنجات می‌انجامد.	نهفته	۱ مورد از ۳۶۰۰ زایمان در یهودی‌های اروپایی‌تبار و کانادایی‌های فرانسوی‌تبار.	درمان ندارد؛ مرگ در ۳ تا ۴ سالگی روی می‌دهد.
بیماری هانتینگتون Huntington disease	تباهی دستگاه عصبی مرکزی به مشکلات هماهنگی عضلانی، وخامت ذهنی، و تغییرات شخصیت منجر می‌شود. نشانه‌ها معمولاً تا ۳۵ سالگی یا بالاتر ظاهر نمی‌شوند.	بارز	۱ مورد از ۱۸۰۰۰ تا ۲۵۰۰۰ زایمان.	درمان ندارد؛ مرگ بعد از شروع نشانه در ۱۰ تا ۲۰ سالگی روی می‌دهد.

بیماری	شرح	شیوه وراثت	میزان شیوع	درمان
نشانه‌های مارفان Marfan syndrome	نشانه‌ها عبارتند از: هیکل بلند و لاغر، دستها و پاهای لاغر و کشیده، نارسایی‌های قلبی و نایب‌نایب‌های چشم، مخصوصاً عدسی‌ها، کشیده بودن بیش از اندازه بدن به انواع نقایص استخوان‌بندی منجر می‌شود.	بازز	۱ مورد از ۲۰۰۰۰ زایمان.	اصلاح نقایص قلبی و چشم گاهی امکان‌پذیر است. مرگ در اثر از کارافتادگی قلب در جوانان شایع است.
بیماری‌های مرتبط با کروموزوم X				
دیستروفی عضلانی داجن Duchenne muscular dystrophy	این بیماری تباه‌کننده عضله موجب طرز راه رفتن غیرعادی می‌شود. طوری که فرد بین ۷ تا ۱۳ سالگی توانایی راه رفتن را از دست می‌دهد.	نهفته	۱ مورد از ۳۰۰۰ تا ۵۰۰۰ زایمان پسر.	درمان ندارد، مرگ در اثر عفونت تنفسی یا ضعیف شدن عضله قلب معمولاً در نوجوانی روی می‌دهد.
هموفیلی Hemophilia	خون نمی‌تواند به‌طور طبیعی لخته شود؛ می‌تواند به خون‌ریزی داخلی شدید و آسیب بافتی منجر شود.	نهفته	۱ مورد از ۴۰۰۰ تا ۷۰۰۰ زایمان پسر.	انتقال خون، اقدامات احتیاطی ممکن است از آسیب پیشگیری کنند.
دیابت بی‌مزه Diabetes insipidus	تولید ناکافی هورمون وازوپرسین به تشنگی و ادرار بیش از حد منجر می‌شود. آب‌زدایی می‌تواند به دستگاه عصبی مرکزی صدمه وارد کند.	نهفته	۱ مورد از ۲۵۰۰ زایمان پسر.	جایگزینی هورمون.

توجه: در مورد اختلال‌های فهرست‌شده، وضعیت ناقل را می‌توان در والدین آینده از طریق آزمایش خون با بررسی‌های ژنتیکی تشخیص داد. در مورد تمام این اختلال‌ها، تشخیص پیش از تولد امکان‌پذیر است.

بیماری‌های ناشی از آلل‌های بازز به ندرت جدی هستند. فکر می‌کنید چرا چنین است. کودکانی که آلل

روش های تخصصی پیش از تولد

جدول ۲-۴ روش های تشخیصی پیش از تولد

شرح	روش
<p>روشی است که وسیعاً مورد استفاده قرار می گیرد. سوزنی توخالی از طریق جداره شکم فروبرده می شود تا نمونه ای از عایع موجود در رحم به دست آید. سلول ها از لحاظ نقایص ژنتیکی بررسی می شوند. این آزمایش را می توان ۱۱ تا ۱۴ هفته بعد از حاملگی انجام داد ولی بعد از ۱۵ هفته امن تر است؛ ۱ تا ۲ هفته طول می کشد تا نتایج آزمایش حاضر شوند. خطر کمی برای سقط جنین وجود دارد.</p>	آمینوستنز
<p>از این روش در صورتی استفاده می شود که در اوایل حاملگی به نتایج نیاز باشد. لوله نازکی از طریق واژن یا سوزنی توخالی از طریق جداره شکم به رحم فروبرده می شود. مقدار کمی از بافت از انتهای یک یا چند پرز کوریونی برداشته می شود. پرزهای کوریونی برآمدگی مویی روی غشایی است که ارگانیزم در حال رشد را احاطه کرده است. سلول ها از نظر نقایص ژنتیکی بررسی می شوند. این آزمایش را می توان ۶ تا ۸ هفته بعد از حاملگی انجام داد و نتایج ظرف مدت ۲۴ ساعت آماده می شوند. این روش اندکی بیشتر از آمینوستنز خطر سقط دارد و در ضمن با خطر جزئی نقایص دست و پا ارتباط دارد که اگر زودتر اجرا شود خطر آن بیشتر است.</p>	نمونه برداری از پرزهای کوریونی
<p>لوله کوچکی که در یک انتهای آن لامب دارد به داخل رحم فروبرده می شود تا جنین را از نظر نقایص دست و پا و صورت بررسی کنند. این روش امکان نمونه گیری از خون جنین را نیز فراهم می آورد و تشخیص اختلال هایی چون هموفیلی و کم خونی سلول داسی شکل و نقایص عصبی را میسر می سازد. فتوسکپی که معمولاً ۱۵ تا ۱۸ هفته بعد از حاملگی اجرا می شود، می تواند در ۵ هفتگی نیز اجرا شود. این روش مقداری خطر سقط دارد.</p>	فتوسکپی
<p>امواج صوتی یا فرکانس بالا به رحم وارد می شوند؛ انعکاس آنها به تصویر روی صفحه ویدئویی تبدیل می شود که اندازه، شکل، و محل جنین را نشان می دهد. قراصوت به خودی خود امکان ارزیابی سن جنین، تشخیص دادن حاملگی های چندتایی، و شناسایی نقایص جسمانی عمده را فراهم می آورد. از این روش برای هدایت کردن آمینوستنز، نمونه برداری از پرزهای کوریونی، و فتوسکپی نیز استفاده می شود. اگر از این روش پنج بار یا بیشتر استفاده شود، احتمال وزن کم به هنگام تولد را افزایش می دهد.</p>	قراصوت
<p>در ماه دوم حاملگی، برخی از سلول های ارگانیزم در حال رشد وارد جریان خون مادر می شوند. سطح بالای آلفا - فئوپروتئین ممکن است بیانگر بیماری کبد، بسته شدن نایبناجر مری، یا نقایص مجرای عصبی، مانند آنسفال (فقدان قسمت عمده مغز) و اسپینا بیقیدا (بیرون زدن نخاع شوکی از ستون فقرات) باشد. سلول های جدا شده را می توان از نظر نقایص ژنتیکی، مانند نشانگان داون بررسی کرد.</p>	تجزیه خون مادر
<p>بعد از بارورسازی داخل لوله آزمایش و تکثیر تخمک بارور به دسته ای از تقریباً هشت تا ده سلول، یک یا دو سلول را بر می دارند و آنها را از نظر نقایص ژنتیکی بررسی می کنند. فقط در صورتی که این نمونه اختلال ژنتیکی قابل تشخیص نداشته باشد، تخمک بارور شده را در رحم مادر قرار می دهند.</p>	تشخیص ژنتیکی پیش از لانه گزینی

مقیاس آپگار

جدول ۳-۳ مقیاس آپگار

ارزیابی		علامت
۲	۱	۰
۱۰۰ یا ۱۴۰ ضربان در دقیقه	زیر ۱۰۰ ضربان در دقیقه	بدون ضربان قلب
تنفس و گریه شدید	تنفس نامنظم و سطحی	بدون تنفس به مدت ۶۰ ثانیه
پاسخ بازتابی قوی	پاسخ بازتابی ضعیف	بدون پاسخ
حرکات قوی دست و پا	حرکات ضعیف دست و پا	کاملاً شل
بدن، دستها، و پاهای کاملاً کیود	بدن صورتی یا دستها و پاهای کیود	بدن، دستها، و پاهای کیود
صورتی هستند		

حالت پوست نوزادانی که سفید پوست نیستند، به کار بردن ملاک رنگ «صورتی» را دشوار می‌سازد. با این حال، نوزادان همه نژادها را می‌توان از نظر سرخی متمایل به صورتی ارزیابی کرد که از جریان اکسیژن در بافت‌های بدن ناشی می‌شود.

تعدادی از بازتاب‌های نوزاد

جدول ۳-۴ تعدادی از بازتاب‌های نوزاد

بازتاب	تحریک	پاسخ	سن ناپدید شدن	وظیفه
بلاک زدن Blink	نور درخشانی را به چشمها تابانید یا نزدیک سر دست بزنید.	بچه فوراً پلکهای خود را می‌بندد.	دائمی	از کودک در برابر تحریک شدید محافظت.
گونه rooting	گونه را نزدیک به گوشه دهان نوازش کنید.	سر به سمت منبع تحریک بر می‌گردد.	۳ هفته‌گی ادر این زمان به صورت چرخاندن ارادی سر در می‌آید.	به بچه کمک می‌کند نوک پستان را پیدا کند.
مکیدن sucking	انگشت خود را در دهان بچه قرار دهید.	بچه انگشت را به‌طور موزونی می‌مکد.	بعد از ۲ ماهگی مکیدن ارادی جایگزین آن می‌شود.	امکان تغذیه را فراهم می‌آورد.
مورو Moro	بچه را به صورت افقی به پشت نگهدارید و اجازه دهید سر اندکی بیفتد. یا در مقابل سطحی که بچه را نگهدارنده است صدای بلند ناگهانی ایجاد کنید.	بچه یا خم کردن پشت بازگردن یاها بیرون بردن دستها و بعد برگرداندن دستها به طرف بدن، حرکت و درآ فویس کشیدن را انجام می‌دهد.	۶ ماهگی	در گذشته تکاملی انسان، شاید به بچه کمک می‌کرده تا به مادر آویزان شود.
چنگ زدن Palmer grasp	انگشت خود را در کف دست بچه قرار داده و قدری فشار دهید.	بچه به‌طور خودانگیزانه انگشت را چنگ می‌زند.	۲ تا ۴ ماهگی	بچه را برای چنگ زدن ارادی آماده می‌کند.
توتیک گردن Tonic neck	در حالی که بچه بیدار به پشت دراز کشیده است سر او را به یک طرف برگردانید.	یک بازو جلوی چشمان در طرفی که سر گردانده شده امتداد می‌یابد و بازوی دیگر خم می‌شود.	۴ ماهگی	شاید کودک را برای دسترنی پیدا کردن آماده کند.
گام برداری stepping	بچه را از زیر بازو نگهدارید و اجازه دهید پاهای تخت او کف صافی را لمس کنند.	بچه یک پا را بعد از دیگری به صورت گام برداشتن بلند می‌کند.	۲ ماهگی در بچه‌هایی که به سرعت وزن کسب می‌کنند، در بچه‌های سبک‌تر ادامه می‌یابد.	بچه را برای راه رفتن ارادی آماده می‌کند.
بایبیسکی Babinski	کف پا را از انگشت به سمت پاشنه نوازش کنید.	وقتی که پا به داخل خم می‌شود انگشتان از هم باز شده و به بیرون خم می‌شوند.	۸ تا ۱۲ ماهگی	نامشخص

رشد ادراک دیداری

جدول ۳-۴ رشد ادراک دیداری

تولد تا ۱ ماهگی	۲ تا ۴ ماهگی	۵ تا ۱۲ ماهگی
ادراک عمق	حساسیت نسبت به نشانه‌های متحرک	حساسیت نسبت به نشانه‌های تصویری؛ احتیاط نشان دادن در مورد ارتفاعات
ادراک طرح	ترجیح دادن طرح‌های دارای عناصر بزرگ	تشخیص دادن طرح‌هایی که به‌طور فزاینده‌ای پیچیده و معنی‌دار هستند
ادراک صورت	طرح ساده و شبه‌صورت ترجیح داده می‌شود	طرح صورت پیچیده به طرح‌های دیگری که از نظر پیچیدگی برابر هستند ترجیح داده می‌شود و ویژگی‌های صورت مادر به ویژگی‌های زن غریبه ترجیح داده می‌شوند

خلاصه مرحله حسی - حرکتی پیازه

جدول ۵-۱ خلاصه مرحله حسی - حرکتی پیازه

زیرمرحله حسی - حرکتی	رفتارهای سازگارانة معمول
۱. طرحواره‌های بازتابی (تولد تا ۱ ماهگی)	بازتاب‌های نوزاد (به فصل ۳ مراجعه کنید)
۲. واکنش‌های چرخشی نخستین (۱ تا ۴ ماهگی)	عادت‌های حرکتی ساده که بر اساس بدن کودک استوار هستند؛ بینش‌بینی محدود رویدادها
۳. واکنش‌های چرخشی ثانوی (۴ تا ۸ ماهگی)	اعمال به قصد تکرار کردن نتایج جالب در محیط بی‌رامون انجام می‌شوند؛ تقلید کردن از رفتارهای آشنا
۴. هماهنگی واکنش‌های چرخشی ثانوی (۸ تا ۱۲ ماهگی)	رفتار عمدی با هدف‌گرا؛ توانایی یافتن شیئی پنهان در اولین مکانی که پنهان شده است (پایداری شیء)؛ بهبود پیش‌بینی رویدادها؛ تقلید کردن از رفتارهایی که اندکی با رفتارهایی که کودک معمولاً انجام می‌دهد تفاوت دارند.
۵. واکنش‌های چرخشی سوم (۱۲ تا ۱۸ ماهگی)	بررسی کردن ویژگی‌های اشیا با تأثیر گذاشتن بر آنها به شیوه‌های تازه؛ تقلید کردن از رفتارهای تازه؛ توانایی جستجو کردن در چند مکان برای یافتن شیئی که پنهان شده است (جستجوی A-B).
۶. بازنمایی ذهنی (۱۸ ماهگی تا ۲ سالگی)	تجسم درونی اشیا و رویدادها، که حل کردن ناگهانی مسایل، توانایی یافتن شیء در حالی که دور از دید بوده جابه‌جا شده است (جابه‌جایی نابدنی)، تقلید معوق، و بازی وانمودکردن آن را نشان می‌دهند.

برخی از دستاوردهای شناختی نوباوگان و کودکان نوپا

جدول ۵.۲ برخی از دستاوردهای شناختی نوباوگان و کودکان نوپا

سن	دستاوردهای شناختی
تولد تا ۱ ماهگی	واکنش‌های چرخشی ثانوی با استفاده از مهارت‌های حرکتی محدود، مانند مکیدن پستانک برای دستیابی به دیدنی‌ها و صداهای جالب
۱ تا ۴ ماهگی	آگاهی از چند ویژگی اشیا، از جمله پایداری شیء، استحکام شیء، و جاذبه، به صورتی که از یافته‌های نقض انتظار، تقلید معوق از جلوه صورت بزرگسالان با تأخیر کوتاه (۱ روزه) برمی‌آید
۴ تا ۸ ماهگی	بهبود آگاهی مادی و آگاهی عددی اساسی، به صورتی که از یافته‌های نقض انتظار، تقلید معوق از اعمال تازه بزرگسالان با تأخیر کوتاه (۱ روزه) برمی‌آید
۸ تا ۱۲ ماهگی	توانایی جستجو کردن شیء پنهان در موقعیت‌های مختلف - وقتی با پارچه‌ای پوشیده شده، وقتی دستی آن را زیر پارچه پنهان کرد، و زمانی که از یک محل به محل دیگر انتقال داده شده است (جستجوی A-B)؛ توانایی حل کردن مسئله‌های حسی - حرکتی از راه قیاس با مسئله قبلی
۱۲ تا ۱۸ ماهگی	تقلید معوق از اعمال تازه بزرگسالان با تأخیر طولانی (حداقل چند ماه) و در موقعیت‌های مختلف (از مهد کودک به خانه، از تلویزیون به زندگی روزمره)، در نظر گرفتن مقاصد الگو
۱۸ ماهگی تا ۲ سالگی	تقلید معوق اعمال بزرگسالانی که سعی دارند آنها را انجام دهند، بار دیگر توانایی بی بردن به مقاصد دیگران را نشان می‌دهد؛ تقلید از رفتارهای روزمره در بازی وانمود کردن

رویداد های مهم رشد زبان در طول دو سال اول

جدول ۵.۳ رویدادهای مهم رشد زبان در طول دو سال اول

سن تقریبی	رویداد مهم
۲ ماهگی	نوباوگان زمزمه می‌کنند و صداهای خوشایندی از خود در می‌آورند.
۴ ماهگی به بعد	نوباوگان غان و غون می‌کنند، به صداهای زمزمه خود حروف بی‌صدا اضافه کرده و هجاهایی را تکرار می‌کنند. در ۷ ماهگی، غان و غون کردن، تعدادی صداهای زبان گفتاری را شامل می‌شود. هنگامی که مراقبت‌کننده بازی‌های نوبتی مانند دالی موشه می‌کند، نوباوگان با علاقه مشاهده می‌کنند.
۸ تا ۱۲ ماهگی	نوباوگان برخی کلمات را درک می‌کنند. نوباوگان در توجه کردن مشترک با مراقبت‌کننده، که اغلب هرچیزی را که آنها می‌بینند به صورت کلامی نام می‌برند، دقیق‌تر می‌شوند. نوباوگان به‌طور فعال در بازی‌های نوبتی مشارکت می‌کنند و نقش‌ها را با مراقبت‌کننده جابه‌جا می‌کنند.
۱۲ ماهگی	نوباوگان برای تأثیر گذاشتن بر رفتار دیگران، از حرکات بیش‌کلامی مانند نشان دادن و اشاره کردن استفاده می‌کنند.
۱۲ ماهگی	غان و غون کردن الگوهای صدا و لهجه زبان جامعه کودک را شامل می‌شود.
۱۸ تا ۲۴ ماهگی	کودکان نوپا اولین کلمه قابل تشخیص خود را بیان می‌کنند. وارگان از ۵۰ کلمه گفتاری به ۲۰۰ کلمه گسترش می‌یابد. کودکان نوپا دو کلمه را ترکیب می‌کنند.

رویداد های مهم رشد هیجانی در دو سال اول

جدول ۶-۱. رویدادهای مهم رشد هیجانی در دو سال اول

سن تقریبی	رویداد مهم
تولد	هیجان‌های نوباوگان عمدتاً از دو حالت برانگیختگی کلی تشکیل می‌شود: جذب شدن به تحریک خوشایند و دوری گزینی از تحریک ناخوشایند.
۲ تا ۳ ماهگی	نوباوگان لیکنند اجتماعی می‌زنند و به جلوه‌های صورت بزرگسالان یا مهربانی پاسخ می‌دهند.
۳ تا ۵ ماهگی	خنده به محرک‌های فعال نمایان می‌شود. نوباوگان جلوه‌های صورت را به صورت حالت‌های سازمان‌یافته درک می‌کنند و می‌توانند هیجان را در صداها و چهره‌ها تشخیص دهند.
۶ تا ۸ ماهگی	جلوه‌های هیجان‌های اصلی کاملاً سازمان یافته‌اند و با رویدادهای محیطی به‌طور معنی‌داری تغییر می‌کنند. نوباوگان به دفعات بیشتر و در موقعیت‌های مختلف عصبانی شدن را آغاز می‌کنند. ترس، مخصوصاً اضطراب غریبه، پدیدار می‌شود. دلبستگی به مراقبت‌کنندگان آشنا کاملاً مشهود است، و اضطراب جدایی آشکار می‌شود. نوباوگان از مراقبت‌کنندگان آشنا به عنوان تکیه‌گاهی امن برای کاوش استفاده می‌کنند.
۸ تا ۱۲ ماهگی	بی بردن به معنی جلوه‌های هیجانی دیگران بهبود می‌یابد و ارجاع اجتماعی پدیدار می‌شود. نوباوگان به جزئیات ظریف تعجب می‌خندند.
۱۸ تا ۲۴ ماهگی	هیجان‌های خودآگاه شرم، خجالت، احساس گناه، و غرور نمایان می‌شوند. واژگان برای صحبت کردن درباره‌ی احساس‌ها به سرعت گسترش یافته و خودگردانی هیجانی بهبود می‌یابد. کودکان نوپا می‌فهمند که واکنش‌های هیجانی دیگران ممکن است با واکنش‌های هیجانی خود آنها تفاوت داشته باشند. اولین علایم همدلی نمایان می‌شود.

دو مدل خلق و خو

جدول ۶-۲ دو مدل خلق و خو

توماس و چس		روتبارت	
بُعد	شرح	بُعد	شرح
سطح فعالیت	نسبت دوره‌های فعال به دوره‌های نافع	واکنش‌پذیری	سطح فعالیت حرکتی درشت
نظم	منظم بودن عملکردهای بدن، مانند خواب، بیداری، گرسنگی، و دفع	سطح فعالیت	مدت جهت‌گیری یا علاقه
خواسبرنی	درجه‌ای که تحریک محیطی رفتار را تغییر می‌دهد - برای مثال، وقتی اسباب بازی داده می‌شود، آیا گریه متوقف می‌شود؟	فراخنای توجه / استقامت	ترس و ناراحتی در پاسخ به محرک‌های شدید یا تازه، از جمله مدت زمان سازگار شدن یا موقعیت‌های جدید
نزدیکی / کناره‌گیری	پاسخ به شیء، غذا، یا فردی جدید	ناراحتی ناشی از ترس	سهولتی که بچه با تغییرات در محیط سازگار می‌شود، مانند خوانیدن یا خوردن در مکانی جدید
سازگارپذیری	سهولتی که بچه با تغییرات در محیط سازگار می‌شود، مانند خوانیدن یا خوردن در مکانی جدید	ناراحتی تحریک‌پذیر	مدت زمانی که صرف فعالیتی مانند تماشا کردن آویز جنان یا بازی کردن با اسباب بازی می‌شود
فراخنای توجه و استقامت	مدت زمانی که صرف فعالیتی مانند تماشا کردن آویز جنان یا بازی کردن با اسباب بازی می‌شود	عاطفه مثبت	شدت واکنش
شدت واکنش	شدت تحریک لازم برای برانگیختن یک پاسخ	خودگردانی	آستانه پاسخ‌دهی
آستانه پاسخ‌دهی	مقدار رفتار دوستانه و خوشایند در مقابل رفتار ناخوشایند و غیردوستانه	کنترل فعال	کیفیت خلق
کیفیت خلق	مقدار رفتار دوستانه و خوشایند در مقابل رفتار ناخوشایند و غیردوستانه	توانایی جلوگیری از پاسخ واکنشی به منظور برنامه‌ریزی و انجام دادن پاسخ سازگارانه‌تر	

تغییرات در مهارت های حرکتی درشت و ظریف در طول اوایل کودکی

جدول ۷-۱ تغییرات در مهارت های حرکتی درشت و ظریف در طول اوایل کودکی

سن	مهارت های حرکتی درشت	مهارت های حرکتی ظریف
۲ تا ۳ سالگی	به صورت موزون تر راه می رود؛ راه رفتن یا عجله به بردن، ایلی کردن، پرتاب کردن و گرفتن درحال دویدن یا قسمت بالانته تغییر می یابد.	لباس های ساده را می پوشد و در می آورد زیب های بلند را بالا و پایین می کشد از قاشق به نحو کارآمدی استفاده می کند
۳ تا ۴ سالگی	از پله ها بالا می رود، پاها را یک در میان قرار می دهد، و از پله ها پایین می رود جست و خیز و لی لی می کند، بالا تنه را خم می کند با حرکت جزئی بالانته پرتاب می کند و می گیرد؛ هنوز توپ را با کمک قفسه سینه می گیرد سه چرخه را رکاب می زند و هدایت می کند	دکمه های بزرگ را می بندد و باز می کند بدون کمک برای خودش غذا می کشد از قیچی استفاده می کند خطوط عمودی و دایره را کپی می کند اولین تصویر را از انسان نقاشی می کند
۴ تا ۵ سالگی	از پله ها پایین می رود و پاها را یک در میان قرار می دهد آرام تر می دود با یک پا جست و خیز می کند توپ را با چرخش بیشتر بدن و انتقال رزن روی پاها پرتاب می کند؛ توپ را با دستها می گیرد سه چرخه را سریع می راند و به آرامی آن را هدایت می کند	از جنگال به نحو کارآمدی استفاده می کند با دنبال کردن یک خط، قیچی می کند مثلث و برخی حروف را کپی می کند
۵ تا ۶ سالگی	سرعت دویدن را افزایش می دهد آرام تر جست و خیز می کند؛ به جهیدن واقعی می پردازد الگوهای پرتاب کردن و گرفتن پخته تری را نشان می دهد دوچرخه را با چرخهای آموزشی می راند	از جاقو برای بردن غذای نرم استفاده می کند بند کفش را می بندد تصویر انسان با شش قسمت را نقاشی می کند برخی اعداد و کلمات ساده را کپی می کند

توالی رشد طبقات بازی شناختی

جدول ۸-۱ توالی رشد طبقات بازی شناختی

طبقه بازی	شرح	مثال
بازی کنشی	حرکات ساده و مکرر با اشیا یا بدون آنها که در ۲ سال اول زندگی خیلی رایج است.	دویدن دور اتاق، جلو و عقب راندن ماشین اسباب بازی، ورز دادن گِل بدون هدف ساختن چیزی.
بازی سازنده	ساختن یا آفریدن چیزی، که بین ۳ تا ۶ سالگی خیلی رایج است.	ساختن خانه از مکعب های اسباب بازی، نقاشی کردن، کنار هم جیدن معما.
بازی وانمود کردن	نمایش دادن نقش های روزمره و تخیلی که بین ۲ تا ۶ سالگی خیلی متداول است.	بازی کردن نقش والدین، مسئولان مدرسه، یا افسر پلیس؛ نمایش دادن شخصیت های داستانی یا تلویزیونی.

ویژگی های روش های فرزند پروری

جدول ۸-۲ ویژگی های روش های فرزندپروری

روش فرزندپروری	پذیرش و روابط نزدیک	کنترل	استقلال دادن
مقتدرانه	صمیمی، یسذیرا، و دلسوز و نسبت به نیازهای کودک حساس است.	توقع معقولی برای یختگی دارد و همواره آن را تقویت کرده و توضیح می دهد.	به کودک اجازه می دهد مطابق با آمادگی خود تصمیم بگیرد. کودک را به ابراز کردن افکار، احساسات، و امیال ترغیب می کند. هنگامی که والد و فرزند اختلاف نظر دارند، تصمیم گیری مشترک صورت می گیرد.
مستبدانه	سرد و طردکننده است و مرتباً کودک را خوار می کند.	توقعات را با استفاده از فشار و تنبیه اعمال می کند؛ اغلب از کنترل روان شناختی استفاده می کند. محبت را دریغ می دارد و مزاحم فردیت کودک می شود.	برای کودک تصمیم گیری می کند. به ندرت به نقطه نظر کودک گوش می کند.
آسان گیرانه	صمیمی ولی سهل گیر یا بی توجه است.	توقعات کمی دارد یا اصلاً ندارد.	به کودک اجازه می دهد قبل از اینکه آمادگی داشته باشد تصمیمات زیادی بگیرد.
بی اعتنا	از لحاظ هیجانی کناره گیر و جداست.	توقعات کمی دارد یا اصلاً ندارد.	نسبت به تصمیم گیری و نقطه نظر کودک بی تفاوت است.

هوش های چندگانه گاردنر

جدول ۹-۱ هوش‌های چندگانه گاردنر

امکانات عملکرد تخصصی	عملیات پردازش	هوش
شاعر، روزنامه‌نگار	حساسیت نسبت به صداها، ریتم‌ها، و معنی کلمات و وظایف زبان	زبانی
ریاضیدان	حساسیت نسبت به الگوهای منطقی یا عددی و توانایی تشخیص دادن آنها، توانایی درک کردن زنجیره‌های طولانی استدلال منطقی	منطقی - ریاضی
نوازنده، آهنگساز	توانایی تولید و درک کردن دانگ، ریتم (یا ملودی) و کیفیت هنری شکل‌های بیانگری موسیقی	موسیقی
مجسمه‌ساز، دریانورد	توانایی درک کردن دقیق دنیای دیداری - فضایی، تغییر شکل دادن این ادراکها، و بازآفرینی جنبه‌هایی از تجربه دیداری در غیاب محرک‌های مربوطه	فضایی
رقاص، ورزشکار	توانایی استفاده کردن ماهرانه از بدن برای مقاصد نمایشی و هدفمند؛ توانایی نگهداشتن ماهرانه اشیا	بدنی - جنبشی
زیست‌شناس	توانایی تشخیص دادن و طبقه‌بندی انواع حیوانات، مواد معدنی، و گیاهان	طبیعت‌گرا
درمانگر، فروشنده	توانایی تشخیص دادن و پاسخ مناسب دادن به خلق‌ها، خلق و خواها، انگیزش‌ها، و مقاصد دیگران	میان‌فردی
فردی که خودآگاهی دقیق و مفصلی دارد	توانایی تشخیص دادن احساس‌های درونی بیجیده و استفاده از آنها برای هدایت کردن رفتار خویش؛ آگاهی از توانایی‌ها، ضعف‌ها، امیال، و هوش خویش	درون‌فردی

منبع: گاردنر، ۱۹۹۳، ۱۹۹۸، ۲۰۰۰.

مراحل درک دیدگاه دیگران سلمن

جدول ۱۰-۱ مراحل درک دیدگاه دیگران سلمن

مرحله	دامنه سنی تقریبی	شرح
سطح صفر: درک دیدگاه نامتمایز	۳ تا ۶ سالگی	کودکان تشخیص می‌دهند که خود و دیگران می‌توانند افکار و احساسات متفاوتی داشته باشند ولی غالباً این دو را قاطی می‌کنند.
سطح ۱: درک دیدگاه اجتماعی - اطلاعاتی	۴ تا ۹ سالگی	کودکان می‌فهمند که دیدگاههای مختلف ممکن است به این علت وجود داشته باشند که افراد به اطلاعات متفاوتی دسترسی دارند.
سطح ۲: درک دیدگاه خودنگرانه	۷ تا ۱۲ سالگی	کودکان می‌توانند «با در نقش دیگری کنند» و افکار، احساسات، و رفتار خود را از دیدگاه طرف مقابل در نظر بگیرند. آنها تشخیص می‌دهند که دیگران نیز می‌توانند همان کار را انجام دهند.
سطح ۳: درک دیدگاه شخص ثالث	۱۰ تا ۱۵ سالگی	کودکان می‌توانند از موقعیت دونفره فراتر رفته و تجسم کنند که چگونه خود و دیگران از دیدگاه فرد ثالث بی‌طرف در نظر گرفته می‌شوند.
سطح ۴: درک دیدگاه اجتماعی	۱۴ سالگی تا بزرگسالی	افراد می‌فهمند که دیدگاه شخص ثالث می‌تواند تحت تأثیر یک یا چند نظام ارزش اجتماعی بزرگتر قرار داشته باشد.

چهار وضعیت هویت

جدول ۱-۱۲. چهار وضعیت هویت

وضعیت هویت	شرح	مثال
کسب هویت identity achievement	افرادی که هویت کسب کرده‌اند، قبلاً گزینه‌ها را بررسی نموده و به یک رشته ارزشها و اهدافی پایبند هستند که خودشان آنها را برگزیده‌اند. آنها احساس سلامت روانی می‌کنند، در طول زمان از احساس یکسانی برخوردارند، و می‌دانند راه به کجا می‌برند.	وقتی که از دارا پرسیدند اگر شرایط بهتری فراهم شود چقدر مسایل است شغل انتخاب شده خود را رها کند، او جواب داد: «خوب، ممکن است این کار را بکنم، اما نزدیک دارم، من مدت زیادی به شغل و کالت فکر کرده‌ام و کاملاً اطمینان دارم که این شغل برای من مناسب است.»
وقفه moratorium	این افراد تعهدات قطعی برای خود ایجاد نکرده‌اند. آنها سرگرم فرایند کاوش هستند، به این صورت که اطلاعات جمع آوری می‌کنند و فعالیتهای گوناگون را امتحان می‌کنند به این امید که ارزشها و اهدافی را برای هدایت زندگی خود بیابند.	وقتی که از رامون پرسیدند تا به حال در مورد عقاید مذهبی خود نزدیک کرده است، او گفت: «بله، حدس می‌زنم اکنون مشغول همین کار هستم، من نمی‌توانم بفهمم با این همه موجودات شریک در جهان، چگونه امکان دارد خدایی وجود داشته باشد.»
ضبط هویت identity foreclosure	افرادی که هویت ضبط شده دارند، خود را به ارزشها و اهدافی منعقد ساخته‌اند بدون اینکه گزینه‌های دیگر را بررسی کرده باشند. در عوض آنها هویت حاضر و آماده‌ای را می‌پذیرند و ضبط می‌کنند که یک فرد مقتدر (معمولاً والدین اما گاهی معلمان، رهبران مذهبی، یا معنویهای ژمانتیک) آن را برای ایشان برگزیده است.	وقتی که از یول پرسیدند در مورد نقشهای جنسی غیررسمی چه نظری دارد، او در جواب گفت: «منی دادم. این برای من اهمیت چندانی ندارد.»
پراکندگی هویت identity diffusion	افرادی که هویت پراکنده دارند فاقد جهت روشنی هستند. آنها پایبند ارزشها و اهداف نیستند و برای رسیدن به آنها تلاش هم نمی‌کنند. آنها ممکن است هیچ‌گاه گزینه‌ها را کاوش نکرده باشند یا این کار را بسیار نهدیدکننده و توانکاه بدانند.	وقتی که از یول پرسیدند در مورد نقشهای جنسی غیررسمی چه نظری دارد، او در جواب گفت: «منی دادم. این برای من اهمیت چندانی ندارد.»

مراحل رشد روانی - اجتماعی بزرگسالان

جدول ۱-۱۴: مراحل رشد روانی - اجتماعی بزرگسالان

ویلات	لویسون	اریکسون	دوره رشد
صمیمیت	انتقال مقدماتی به بزرگسالی: ۱۷ تا ۲۲ سالگی وارد شدن به ساختار زندگی اوایل بزرگسالی: ۲۲ تا ۲۸ سالگی	صمیمیت در برابر انزوا	اوایل بزرگسالی (۲۰ تا ۴۰ سالگی)
ثبیت شغلی	انتقال ۳۰ سالگی: ۲۸ تا ۳۳ سالگی به اوج رسیدن ساختار زندگی در اوایل بزرگسالی: ۳۳ تا ۴۰ سالگی		
زایندگی	انتقال میانسالی: ۴۰ تا ۴۵ سالگی وارد شدن به ساختار زندگی میانسالی: ۴۵ تا ۵۰ سالگی	زایندگی در برابر رکود	میانسالی (۴۰ تا ۶۵ سالگی)
محافظ ارزشها	انتقال ۵۰ سالگی (۵۰ تا ۵۵ سالگی) به اوج رسیدن ساختار زندگی میانسالی (۵۵ تا ۶۰ سالگی)		
انجام من	انتقال اواخر بزرگسالی (۶۰ تا ۶۵ سالگی) اواخر بزرگسالی (۶۵ سالگی تا مرگ)	انجام من در برابر ناامیدی	اواخر بزرگسالی (۶۵ سالگی تا مرگ)